

Załącznik do Uchwały
Rady Gminy Nędza
z dnia

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2021–2025**

WSTĘP

Przemocą w rodzinie określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody” [Nowakowska, 2008, s. 21]. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. z 2020 r. Nr 180, poz. 218) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Jedną z teoretycznych podstaw opracowania Programu jest przyjęta w grudniu 1995r. na II Ogólnopolskiej Konferencji na temat Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie **Polska Deklaracja w sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**¹, która zakłada :

1. Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym ,wolnym od przemocy ,która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych .
2. Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany .
3. Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.
4. Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej ,socjalnej ,psychologicznej i medycznej ,bez naruszenia jego godności osobistej.
5. Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą .
6. Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie .
7. Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie .

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw [Sasał, 2005, s. 16–19].

1. WWW.niebieskaLinia.info:stan z dnia 2 grudnia 2020r.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu [Tomaszewska, 2007, s. 36–37].

Istotnym dokumentem w polskim ustawodawstwie regulującym działania dotyczące przemocy w rodzinie jest **ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (t.j.Dz.U.2020r.Nr 180 poz.218), która definiuje pojęcie przemocy w rodzinie, określa także zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasad postępowania wobec sprawców przemocy. W związku z tym, iż przemoc występuje bardzo często w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, kwestie przemocy reguluje również **ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości o przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (t.j.Dz.U.z2020 ,poz.1492). Ustawa ta nakłada na samorząd Gminy obowiązek udzielania rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej oraz obrony przed przemocą w rodzinie. Kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej reguluje **ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej** (t.j. Dz .U .z 2020,poz.1876 z późn.zm.), których zadaniem jest udzielenie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie. Przemoc w rodzinie jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej, w tym socjalnej, psychologicznej i prawnej.

Kodeks postępowania cywilnego (t.j.Dz.U.2020,poz.1575 z późn.zm.) oraz **Kodeks postępowania karnego** (t.j.Dz.U.2020,poz.30 z późn.zm.) nakładają na każdego, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, zawiadomić o nim prokuraturę lub policję. **Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r.o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych** (Dz.U. z 2020r.,poz.431 z późn.zm.)

Procedurą szczególną w sytuacjach przemocy w rodzinie jest **procedura „Niebieskiej Karty”**, która została uregulowana w **Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”** (Dz.U.2011 Nr 209,poz.1245) wydanym jako akt wykonawczy na podstawie art.9d ust.5 ustawy z dnia 29 lipca 2005r.o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jej głównym celem jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Przemoc to nie tylko bicie, siniaki i rany na ciele, ale to wszystkie sytuacje, kiedy silniejszy, bardziej pewny siebie człowiek krzywdzi słabszego od siebie.

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** narusza nietykalność fizyczną. Jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko .
2. **Przemoc seksualna** natomiast narusza intymność człowieka ,polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli ,kontynuowaniu aktywności seksualnej ,gdy osoba nie jest w pełni świadoma ,bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić.
3. **Przemoc psychiczna** narusza godność osobistą ,zawiera przymus i groźby .Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.
4. **Przemoc ekonomiczna** to naruszenie własności , to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** jest formą przemocy ekonomicznej ,która polega na naruszeniu obowiązku do opieki ze strony osób bliskich i oznacza nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, .

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30 z późn.zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

- „§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.
- §2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.
- §3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Ma ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia .Jest przyczyną różnych zaburzeń psychicznych . Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie , działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Nędza ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2021–2025. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

I. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Nędza.

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na dzień **30.06.2020r.** Gmina Nędza **liczy 7453 mieszkańców**. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu **wynosi 124 osoby**, z czego jedynie **9** osób pobiera zasiłek dla bezrobotnych.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy **w roku 2020** przeprowadzonych zostało **59 interwencji domowych**. W okresie od 01.01.2020r. do 31.12.2020r. **założono 2 „Niebieskie Karty”**.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w okresie od **01.01.2020r. do 31.12.2020r. było 6 zgłoszeń, 3 osoby** podjęły leczenie odwykowe.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że **na dzień 31.12.2020r. 3,22 % ludności** gminy korzysta z zasiłków pomocy społecznej. W okresie od **01.01.2020r. do 31.12.2020r. założono 2 „Niebieskie Karty”**.

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Nędza. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Niemniej jednak zagrożeni przemocą w rodzinie teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia. Należy tu również uwzględnić wyjątkową sytuację, jaka miała miejsce w Polsce w okresie opracowywania niniejszego programu. W marcu 2020r. został wprowadzony stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii COVID-19, który przyniósł na dużą skalę izolację społeczną. Może ona, w przypadku części rodzin, skutkować pogłębieniem problemów, w tym także pojawieniem się bądź nasileniem przemocy. Służby społeczne muszą być przygotowane na to, że jednym z prawdopodobnych skutków może być zwiększenie problemu przemocy w rodzinie.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania.

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, osobistymi doświadczeniami. Przemoc traktują jako sytuację poniżającą, wstydliwą, stąd ogromne bariery przed przyznaniem się do tego typu incydentów. Liczne badania dotyczące doświadczenia zjawiska przemocy wśród Polaków pokazują, iż przemoc oraz inne formy agresji nie są czymś

nadzwyczajnym w życiu Polaków ,gdyż coraz częściej można zaobserwować tego typu incydenty na ulicy, w miejscach publicznych ,w pracy , w szkole ,środkach komunikacji miejskiej.

Ważnym czynnikiem wspierającym wychodzenie z sytuacji przemocy w rodzinie , jest wiedza o możliwościach i miejscach ,gdzie można uzyskać pomoc. Instytucje ,które pomagają osobom doświadczającym przemocy w rodzinie to najczęściej Ośrodek Pomocy Społecznej , Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych , Policja, Zespół Interdyscyplinarny , Poradnia Zdrowia Psychicznego .

II. Cele programu

Celem Programu jest:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Nędza ,
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Nędza,
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

III. Założenia Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Nędza na lata 2021 – 2025 ,którego **celem jest efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym.**

Realizacja celów Programu zakłada:

- 1) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
- 2) promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy,
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

IV. Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne :

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492).
- ustawę z dnia 25 lutego 1964r.Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2020r.poz.1359),
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r.- Kodeks karny (Dz.U. 2020r.poz.1444),

- ustawę z dnia 17 listopada 1964 –Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020r.,poz.1575 z późn. zm.) ,
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r.-Kodeks postępowania karnego (Dz.U.z 2020r.poz.30 z późn.zm.),
- ustawę z dnia 24 sierpnia 2001r.o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U.z2020r.poz.431 z późn.zm.)
- ustawę z dnia 7 września 1991r.o systemie oświaty (Dz.U.z2020r.,poz.1327 z późn.zm.) ,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003r.o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U.z2020r.,poz.1057 z późn.zm.)

V. Zasoby Gminy Nędza w zakresie realizacji Programu:

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
 - Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - Komenda Policji,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - placówki oświatowo-wychowawcze,
 - Zakład Opieki Zdrowotnej,
 - organizacje pozarządowe,
 - parafie,
 - inne, w zależności od gminy.

VI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią,
- otwartość i chęć współpracy specjalistów,
- silne więzi rodzinne,
- chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.

VII. Zagrożenia w realizacji zadań:

- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przezwycięzania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,

- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

VIII. Realizacja celów Programu

CEL 1

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Nędza.

Działania:

1. Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Podmiot realizujący działanie:

- Rada Gminy .

2. Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- Wójt Gminy .

3. Współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego:

- pracownicy socjalni,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele policji,
- kuratorzy sądowi,
- przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele ochrony zdrowia,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych,
- inni w zależności od zasobów,
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
- udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.

4. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:

- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
- obalanie mitów na temat przemocy,
- szkolenia na temat przemocy,
- prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,

- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich,
- dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
- organizowanie konkurów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- placówki oświatowo-wychowawcze,
- Gminne Centrum Kultury,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- inne, w zależności od zasobów gminy.

CEL 2

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

1. Izolowanie sprawców od ofiar.
2. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.
3. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.
4. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Raciborzu o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

CEL 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Działania:

1. Utworzenie punktu informacyjnego:
 - udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
 - udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
 - udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
 - udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
 - rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

Podmiot realizujący działanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- policja,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele ochrony zdrowia.
- Organizacje pozarządowe.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- policja,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzić, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdanie będzie zawierało podsumowanie i wnioski płynące z realizacji działań. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Ośrodka Pomocy Społecznej. Uzyskane z monitoringu dane pozwolą na proces ewaluacyjny Programu.

Sprawozdawczość

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Nędza, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.